

پازل شریعت

وپیش فرض های نظام سازی

حجت الاسلام والمسلمین ابوالقاسم علی دوست

ابوالقاسم علی دوست در کتاب هایی مانند «فقه و عقل»، «فقه و عرف» و «فقه و مصلحت»، سعی در تبیین نسبت فقه با مفاهیم مختلف داشته است و عنوان آخر، برگزیده کتاب سال کشور و حوزه بوده است. او هم اکنون علاوه بر تدریس خارج فقه و اصول در حوزه، به تدریس مباحث مختلف فقهی و حقوقی در دانشگاه های تهران، مفید و رضوی مشهد می پردازد. طرح بحث ما با او، درباره تحلیل دیدگاه های فقهی نظام سازانه در خبرگان قانون اساسی بود که مقدمه ای مطول تر از متن را می طلبد...

در پیوند با پرسش اول، دو اندیشه و رویه وجود دارد؛ یکی این که احکام جعل شده توسط شارع مقدس در یک باب خاص، مثل قطعات یک پازل است که یک نظام، یک حساب، یک رمز و یک روح پشت آن است که می توان گفت هدف شارع مقدس، تحقق همان روح و نظام است. به عنوان مثال در کتاب طهارت فقه، صدها حکم جزئی داریم؛ نجاسات، احکام نجاسات، راه اثبات نجاسات، کیفیت تطهیر، مطهرات، وضو، غسل، تیمم، طهارت بدن و لباس و مطالبی از این قبیل. گروهی معتقدند که پشت این مجموعه احکام، یک خرده نظام به نام «نظام طهارت در اسلام» قرار دارد و حتی به این مطلب اصرار دارند که فقیه باید از طریق استنباط این احکام، به آن نظام برسد و اگر بتواند آن نظام را کشف کند، خواهد توانست پاسخ

درباره ارتباط نظام و سیستم از یک سو و اجتهاد و فقه از سوی دیگر، یک سؤال اساسی این است که آیا در دانش فقه و یا به بیان دقیق تر در شریعت، سیستم یا نظامی، اعم از کلان نظام و خرده نظام وجود دارد؟ یا این که صدها و هزاران حکم جزئی کنار هم قرار گرفته و وری این احکام جزئی، هیچ نظام و سیستم کلی قابل تصور نیست؟

این پرسش اصلی، دو پرسش فرعی نیز تولید کرده است؛ به این صورت که بر فرض وجود نظامی وری این احکام، آیا این نظام قابل کشف است؟ سؤال فرعی دوم نیز این است که بر فرض وجود و قابل کشف بودن این نظام، آیا با استنباط اتمیک، یعنی استنباط جداجدای احکام، می توانیم آن نظام را استنباط کنیم؟ یا به استنباط دیگری نیاز داریم؟

از موضوع مورد بحث، از همایش خارج می شوند و همایش بعدی را با جدیت دنبال می کنند.

در گفت و گو با طلاب حوزه مشهد، نقد روش مند نظرات مخالف و حرکت قدم به قدم برای اثبات عقلانیت و برتری نظر دین، کاملاً ملموس است. اصحاب رسانه و نشر، طلاب حوزه مشهد را به دلیل احاطه بر چگونگی استفاده از نظر دین در زندگی، در اولویت اول شرکت در برنامه ها و چاپ کتب و مقالات قرار داده اند.

هرگاه از نظر دین درباره جوانب مختلف زندگی سخن می رود، انگشت اشاره به سوی حوزه مشهد است؛ چرا که حوزه مشهد در سیستم سازی و الگوسازی محورهای مختلف زندگی فردی و جمعی، کار کرده است و بسته های مشورتی و آموزشی دارد. به دلیل استفاده از بلاغت در ترجمه متون و ایجاد حس از معانی، ترجمه های حوزه مشهد از قرآن، نهج البلاغه و مفاتیح مورد استقبال مردم است.

مخالفان فکری و سیاسی در اثبات مدعی در برابر طلاب حوزه مشهد عاجز هستند.

مبلغان و ائمه جماعت حوزه مشهد در اولویت اول تبلیغ و مدیریت مساجد قرار دارند؛ چرا که اطلاعات خود برای حل مسائل و مشکلات مبتلا به را به شکل عملیاتی عرضه می کنند.

اساتید و محققان حوزه مشهد، گزینه اول تدریس و عضویت در هیئت علمی کلیه مراکز و مؤسسات کشوری هستند.

مؤسسات و مراکز تحقیقاتی در شرف تأسیس، در صدد الگوبرداری از ساختار و کیفیت مدیریت و عملیات پژوهشی حوزه مشهد هستند.

شبکه ارتباطی، اطلاع رسانی و تبادلات نظر این حوزه، فعال ترین شبکه ارتباطی کشوری است و کلیه مدارس و طلاب در فرآیند تولید و توزیع علم مشارکت دارند.

از اطلاعات و تبدیل آن ها به برنامه عملیاتی با کارکرد حل مسئله است.

شبیه سازی نتیجه:

حوزه علمیه مشهد مقدس از نظر پژوهش در سال ۱۴۰۴، از دید طلاب و مدرسان سایر حوزه های کشور، دانشجویان و اساتید دانشگاه های کشور، مراکز و مؤسسات تحقیقاتی کشوری و خارج از کشور، مدیران سازمان ها و نهادهای کشور، صاحب منصبان حکومتی و مدیران ارشد دولتی، مخالفان فکری و سیاسی داخلی و خارجی، عموم مردم، رسانه ها، پیش دانشگاهی ها و خانواده هایشان، اهل قلم و اصحاب نشر و مراجع:

طلاب حوزه مشهد، در مدرسی درس می خوانند که آموزش در آن فقط به شکل سخنرانی نیست؛ بلکه مطالب درس را با تحقیقاتی به راهنمایی استاد، کشف و یافته های خود را با مقایسه با کتاب درسی، اصلاح و تکمیل می کنند.

متون درسی باز تولید شده در حوزه مشهد، مقبولیت کشوری یافته و در برنامه آموزشی دیگر حوزه ها نیز قرار گرفته است.

طلاب حوزه مشهد، اطلاعات دقیق و گسترده ای درباره نیازهای روزمره مرتبط با تخصص خود دارند و برای هر یک از آن ها راه حل های موجود و راه حل برتر را معرفی می کنند.

هر طلبه حوزه مشهد، در هر یک از علوم که در حوزه خوانده است، مقالات متعددی دارد و گروه های علمی آن، برترین امتیازها را در مسابقات علمی دارند.

طلاب حوزه مشهد با حضور در هر محفل و مجلسی، طرح مسئله و بحث و گفت و گوی علمی متواضعانه و حق طلبانه دارند.

همایش های برگزار شده در حوزه مشهد، منطق و روند طراحی شده ای دارد و شرکت کنندگان با افق جدیدی

توصیف حوزه علمیه خراسان در چشم انداز:

طلاب حوزه مشهد، در مدرسی درس می خوانند که آموزش در آن فقط به شکل سخنرانی نیست؛ بلکه مطالب درس را با تحقیقاتی به راهنمایی استاد، کشف و یافته های خود را با مقایسه با کتاب درسی، اصلاح و تکمیل می کنند.

طلاب حوزه مشهد، اطلاعات دقیق و گسترده ای درباره نیازهای روزمره مرتبط با تخصص خود دارند و برای هر یک از آن ها راه حل های موجود و راه حل برتر را معرفی می کنند.